

залежно від сорту. *Fusarium graminearum* також виявлено на насінневному матеріалі усіх досліджуваних сортів. Найнижчий відсоток трапляння хвороби (4,2%) відмічено на сорті 'Антрацит',

а найвищий – 12,0% – на сортах 'Муза' і 'ЕС Візітор'. Частота трапляння мікроміцета *Rhizopus nigricans* варіювала в межах 4,0% (сорт 'Адамос', 'ЕС Ментор') – 8,3% (сорт 'Арніка', 'Антрацит').

УДК 631.559:633.11:631.8

Пилипенко В. С., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва

Луговський Р. К., магістр

Іляшенко А. О., магістр

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail: vpylypenko@nubip.edu.ua

УРОЖАЙНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ НАСІННЯ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗА ЗАСТОСУВАННЯ МІКРОДОБРИВ

Серед всіх вирощуваних зернових культур в Україні за посівними площами лідирує пшениця озима, яка є провідною сільськогосподарською культурою, що становить основу продовольчого ринку та щороку, попри невдалі сезони та погодні примхи, продовжують залишатися на стабільно-високому рівні.

Одним із таких напрямів є використання рідких і водорозчинних комплексних добрив під час вирощування пшениці з озимим типом розвитку. Важливим чинником підвищення ефективності таких добрив є підживлення в основні фази росту й розвитку рослин пшениці озимої, коли вона потребує необхідних елементів і здатна активно їх засвоювати. Головною перевагою застосування хелатних добрив є їх біологічна доступність і малі дози внесення. Тому використання мікродобрив на хелатній основі, яка впливатиме на збільшення продуктивності пшениці озимої та поліпшення якісних показників насіння, збереження та покращення родючості ґрунтів є надзвичайно актуальними.

Мета дослідження полягає у встановленні урожайності та якості насіння сортів пшениці озимої за застосування мікродобрив в умовах Черкаської області. Польові дослідження щодо формування урожайності та якості сортів пшениці озимої проводили в СТОВ «Ломовате», що знаходиться у с. Сагунівка Черкаського району Черкаської області. Ґрунти Черкаської області – чорнозем реградований легкосуглинковий. Для виконання поставлених завдань закладався двофакторний дослід, де чинник А – сорти пшениці озимої 'Бонанза' та 'Сомтюзозо', чинник Б – застосування мікродобрив (підживлення). Варіанти досліду: (К) – Контроль (обробка водою); В1) N12,5 (ВВСН 21-25) – позакореневе підживлення азотом КАС-32 (12,5% розчин кг/га д. р.) у мікростадії ВВСН 21-25 (початок куціння – завершення куціння (з'являється максимальна кількість пагонів); В2) N12,5 (ВВСН 37-39) позакореневе підживлення азотом КАС-32 (12,5% розчин кг/га д. р.) у мікростадії – ВВСН 37-39 (поява останнього (прапорцевого) листка – стадія лігули листка (прапорцевий листок повністю розвинений, лігулу прапорцевого листка ледве видно); В3) N12,5 + Квантум зернові (ВВСН 21-25) – позакореневе підживлення азотом КАС-32 (12,5% розчин кг/га д. р.) та мікро-

добривами Квантум зернові 2 л/га (ВВСН 21-25); В4) N12,5 + Квантум зернові (ВВСН 37-39) – позакореневе підживлення азотом КАС-32 (12,5% розчин кг/га д. р.) та мікродобривами Квантум зернові 2 л/га (ВВСН 37-39). Площа поля під сортами пшениці озимої – 522 га. Попередник – кукурудза на зерно. Відбір рослин для визначення елементів структури врожайності проводили у фазі повної стиглості. Якість зерна визначали в науково-дослідній лабораторії ТОВ «Трушівці», використовуючи інфрачервоний аналізатор якості насіння Infratec. Агротехніка вирощування сої в досліді є загальноприйнятою для зони Лісостепу, за винятком факторів, що вивчалися. Сівбу проводили в прогрітий ґрунт в ІІІ декаді вересня (25.09.2022 р.) на глибину заробляння насіння – 5–6 см з нормою висіву насіння – 5 млн. сх. н. на 1 га сівалкою Great Plains HDF-12.2 + Amazone D9-40-Super.

Урожайність, як показник продуктивності культури, є похідною величиною від чинників і умов, в яких відбувається її формування. Тому коливання кожного чинника безперечно позначається на кінцевій величині урожайності пшениці озимої. Ефективність застосування добрив визначається комплексом біологічних і технологічних факторів. Застосування комплексних мікродобрив Квантум хелат міді, Квантум хелат марганцю та Квантум зернові значно підвищило ефективність застосування добрив. Мікроелементні добрива не поступаються за ефективністю азотним мінеральним добривам при менших нормах внесення.

Застосування мінеральних добрив в комплексі з мікродобривами позитивно вплинуло на формування врожайності в досліджуваних сортах. У сорту 'Бонанза' та 'Сомтюзозо' урожайність була на рівні – 5,67–6,22 т/га на контрольному варіанті (найнижчі показники) та 6,82–7,78 т/га на варіанті із підживленням азотними добривами в ВВСН 31-39 де були найвищими.

Якість зерна характеризується складним комплексом фізичних, біологічних, хімічних і технічних характеристик. Якість зерна значною мірою визначається живленням рослин, густотою стояння рослин, строками сівби та іншими факторами, які певною мірою впливають на здатність культури регулювати умови освітлення, температуру, процеси росту і розвитку.

Вміст білку та клейковини в насінні пшениці озимої м'якої характеризують його якісні показники, які є вирішальними при визначенні ціни на продукцію. На варіантах із позакореневим підживленням азотними та в комплексі з мікродобривами спостерігали вміст білку на рівні 14,1–14,4% у сортів 'Сомтюзозо'. Найвищими показниками вмісту білку характеризувався сорт 'Сомтюзозо' – 14,4%, що перевищує контрольний варіант на 1,1%. Позакореневе підживлення азотними добривами не мали значного впливу на вміст

білку, а більше залежало від сортових особливостей та погодно-кліматичних умов вирощування. Контрольний варіант характеризувався найнижчим вмістом білку – 12,6–13,3% в розрізі сортів, де не проводили підживлення даними добривами. При цьому вміст клейковини був найвищим у сорту 'Сомтюзозо' – 29,9% на варіанті із застосуванням позакореневим підживленням азотними та в комплексі з мікродобривами. Найнижчий відсоток клейковини був у сорту 'Бонанза' на контрольному варіанті та становив – 24,9%.

УДК 635.633.528:631.527

Позняк О. В.^{1*}, молодший науковий співробітник лабораторії селекції та технології овочевих рослин

Пальонко О. В.¹, науковий співробітник, в. о. директора

Кондратенко С. І.², доктор с.-г. наук, ст. н. с., завідувач відділу селекції і насінництва овочевих і баштанних культур

¹Дослідна станція «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН

²Інститут овочівництва і баштанництва НААН

*e-mail: konf-dsmayak@ukr.net

ПЕРШИЙ ВІТЧИЗНЯНИЙ СОРТ ЛОПУХА СПРАВЖНЬОГО ОВОЧЕВОГО НАПРЯМУ ВИКОРИСТАННЯ

У виробництві та приватному секторі важливе значення мають рослини універсального використання, до прикладу – лікарського та овочевого напрямів. На сьогодні є потреба у розширенні асортименту культур, що містять у своєму складі інулін. Попит на продукцію таких рослин суттєво збільшується, оскільки у світі, й в Україні у тому числі, відмічається значне зростання захворюваності населення на цукровий діабет другого типу і багато людей страждають від ожиріння. Зацікавлення дієтичними продуктами харчування, у даному випадку овочами, викликане насамперед саме цими причинами. Інулін легко засвоюється організмом і слугує заміником сахарози в дієтичному харчуванні хворих на діабет. Цінним видом, що належить до даної групи рослин і придатний для використання в лікарському рослинництві та овочівництві, є лопух справжній (*Arctium lappa* L.). В Україні сортів цього виду овочевого напрямку використання немає. Як овочева продукція у лопуха справжнього використовуються також молоді листки і черешки.

На Дослідній станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН створений перший вітчизняний сорт лопуха справжнього овочевого напрямку використання 'Іменинник'. Новий сорт вирізняється урожайністю товарних коренів на богарі 21,6 т/га, що на 35,0% більше за стандарт – сорт 'Еталон'; масою товарного кореня 300,8 г (на 34,1% більше за стандарт), товарністю 9 балів (корінь не розгалужений, без бічних коренів) при товарності 3 бали у стандарту; довжиною 30,0 см, діаметром 4,6 см, індекс форми кореня 6,95.

Вміст високомолекулярного інуліну в коренях становить 7,7%; у молодих листках міститься: сухих речовин – 14,43%, цукрів – 1,15%, вітаміну С – 8,54 мг/100 г с. р.

Морфолого-ідентифікаційні ознаки сорту 'Іменинник'. Листок розетковий: за довжиною пластинки середній – 28,8 см. Листок розетковий: за шириною пластинки широкий – 18,2 см. Листок розетковий: форма пластинки яйцеподібна. Листок розетковий: форма верхівки пластинки ширококонічна. Листок розетковий: форма краю пластинки зубчаста. Листок розетковий: форма основи пластинки серцеподібна. Листок розетковий: інтенсивність зеленого забарвлення пластинки помірна. Листок розетковий: антоціанове забарвлення головної жилки пластинки відсутнє. Черешок розеткового листка: антоціанове забарвлення на межі з основою пластинки відсутнє. Черешок розеткового листка: антоціанове забарвлення основи помірне. Корінь: діаметр кореневої шийки середній. Стебло: кількість пагонів галузнення І-го порядку мала. Стебло: інтенсивність антоціанового забарвлення помірна. Стебло: опущення помірне. Суцвіття: розташування кошиків щиткоподібне. Кошик: форма приплюснuto-куляста. Кошик: павутинна обгортка відсутня або дуже слабка. Кошик: забарвлення внутрішнього листочка обгортки світло-зелене. Квітка: забарвлення віночка темно-рожеве. Насінина: основне забарвлення сіро-коричневе.

Новий сорт 'Іменинник' внесений до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2026 р. (Патент на сорт рослини № 260124 від 16.02.2026 р., Свідоцтво про державну реєстрацію сорту № 260149 від 16.02.2026 р.).

Висновки. На Дослідній станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН створений перший вітчизняний сорт лопуха справжнього овочевого напрямку використання 'Іменинник', який внесений до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, у 2026 р.